

Ort och datum
Stockholm, 2024-02-28

Handläggare
Carita Fallström

Er referens
S2023/02669

Socialdepartementet

Remissvar - slutbetänkandet Några smittskyddsfrågor inom socialtjänsten och socialförsäkringen (2023:56)

Vårdförbundet är tveksamt till utredningens förslag om flyttning som en ny extraordinär smittskyddsåtgärd. Om förslaget genomförs måste det garanteras att åtgärden inte används på grund av personal- och kompetensbrist, bristande anpassning av lokalerna eller brister i efterlevnaden av hygienrutiner m.m. Det måste klart och tydligt regleras att åtgärden endast får användas när det inte finns några andra möjligheter att förhindra smittspridning.

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av professionerna för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har 114 000 medlemmar, varav drygt 90 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundets synpunkter

Kap. 8 om stärkt smittskydd för vissa grupper inom socialtjänsten

Det finns ett stort behov för hälso- och sjukvården och socialtjänsten att ha ett klart och tydligt regelverk för hur man kan och ska hantera situationer där patienter och brukare på boenden riskerar att smitta varandra. Utgångsläget för förbundet är att alla smittskyddsåtgärder bör bygga på frivillighet. Tvångsåtgärder ska bara kunna användas i absoluta nödfall när alla möjligheter till frivilliga åtgärder är uttömda.

Utredningen lyfter s.k. kohortvård som ett viktigt arbetssätt för skydd mot smittspridning på de boenden som omfattas av utredningens uppdrag. Vårdförbundet instämmer i att detta kan vara en av flera viktiga åtgärder och arbetssätt för att förhindra smitta. Sådan vård ska, liksom annan hälso- och sjukvård, kräva samtycke. Utredningen föreslår en ny smittskyddsåtgärd, flyttning, för möjliggöra kohortvård i situationer där samtycke inte kan inhämtas. Här behöver man beakta att förmågan att lämna samtycke kan skifta för personer som har nedsatt beslutsförmåga och att man inte bara kan utgå från att förmågan

inte finns. Med personcentrerad vård, ett etiskt förhållningssätt, individuellt anpassad information och anpassat bemötande kan tvångsåtgärder undvikas.

Vårdförbundet vill också lyfta vikten av att öka antalet sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor inom den kommunala hälso- och sjukvården. Förbundet ser också ett behov av att införa avancerade specialistsjuksköterskor (AVS) inom den kommunala hälso- och sjukvården. En utökad sjuksköterskekompetens är helt avgörande för att kommunerna ska kunna ge en god och säker vård och omsorg och den är särskilt viktig för att kunna hantera de utmaningar som vården och omsorgen ställs inför vid pandemier. Sjuksköterskorna leder omvårdnaden och de behöver få förutsättningar för att ge löpande handledning till övrig personal i det patientnära arbetet. Sjuksköterskorna behöver också förutsättningar att bedriva aktivt kvalitetsutvecklings- och patientsäkerhetsarbete, liksom hälsofrämjande och förebyggande arbete. Framför allt är det viktigt att de ska kunna ta sitt fulla omvårdnadsansvar i en personcentrerad vård.

Vårdförbundet är tveksamt till införandet av flyttning som tvingande smittskyddsåtgärd. Ofrivillig flyttning kan ha väldigt negativa konsekvenser för den enskilde som utsätts för det. Det kan, fram för allt för personer som lider av demenssjukdom, leda till ökad oro, ångest och förvirring. En tvångsflyttning skulle innebära inte bara en utan två flyttar för den enskilde. En flyttning skulle troligen också vara kortvarig. Om en flyttning dessutom skulle genomföras med polishandräckning skulle det vara mycket traumatiskt för den enskilde. Det skulle kunna vara bättre att vara kvar i sin invanda hemmiljö med sin vanliga personal än att flytta. Förbundet ser gärna att man borde överväga andra alternativ än flyttning. Utredningen tar upp möjligheten till tillfällig isolering i den egna bostaden, men avfärdar detta av principiella, etiska och praktiska skäl. Vårdförbundet kan dock se att samma skäl kan göra sig gällande även vid tvångsflyttning. En tillfällig, kortvarig isolering skulle kunna vara mindre skadlig för den enskilde än en tvångsflyttning. Isolering får inte heller utgöra annat än en sista utväg om andra smittbegränsande åtgärder och arbetssätt inte fungerar. Det är givet att inte heller denna åtgärd får ersätta krav på adekvat bemanning, efterlevnad av hygienrutiner m.m. Smittskyddslagen borde kunna anpassas även för vård och omsorg som bedrivs utanför en vårdinrättning som bedrivs av en region. Vårdförbundet anser att det skulle kunna vara bra att avvakta resultat av den pågående utredningen Stärkt beredskap inför framtida pandemier (Dir. 2023:106) som också utreder fråga om extraordinära smittskyddsåtgärder.

Om förslaget om flyttning genomförs bör det vara helt klar visat att åtgärden i varje enskilt fall är nödvändig för att skydda andra boende från att smittas. Sådana åtgärden ska endast få vidtas om inga andra möjligheter står till buds och får inte genomföras för att kompensera för personalbrist, bristande anpassning av lokalerna eller brister i efterlevnaden av hygienrutiner m.m. De situationer där tvångsflyttning ska vara möjliga bör av respekt för den enskildes integritet och självbestämmande vara väl beskrivna. Det bör vara tydligt och klart vilka förutsättningar som ska uppfyllas för att kunna använd smittskyddsåtgärden.

Här är det viktigt att verksamheterna får bra vägledning om vad som gäller. Vårdförbundet välkomnar därför förslaget om att Socialstyrelsen ska ta fram en vägledning om flyttning. Så som anges är det centralt att en sådan vägledning innehåller rekommendationer om hur tvångsåtgärden kan förebyggas. I betänkandet anges att vägledningen bör tas fram i dialog med bl.a. vårdens huvudmän, smittskyddsläkare och brukar- och anhörigföreträdare. Här ser Vårdförbundet att det också är viktigt att inkludera företrädare för andra professioner än smittskyddsläkare.

8.2.9 om översyn av frågan om samtycke

Vårdförbundet instämmer i att det bör göras en översyn av hur vård och omsorg kan ges till personer med nedsatt beslutsförmåga. Trots att många utredningar har kommit med förslag har inga lagstiftningsåtgärder vidtagits. Rättsläget behöver klargöras.

Kap. 9 om smittbärarpenning

Vårdförbundet instämmer i utredningens bedömning om att socialförsäkringsförmåner vid krig, krigsfara och allvarliga fredstida kriser bör utredas samlat och att det bör tillsättas en utredning om detta. Vid en sådan utredning är det angeläget att inkludera frågor om karens, sjukpenning och föräldrapenning. Förbundet instämmer också i att frågan om smittbärarpenning bör beaktas i den pågående översynen av smittskyddslagen och förhållningsreglerna.

Övrigt

Riksföreningen för medicinskt ansvariga sjuksköterskor och medicinskt ansvariga för rehabilitering ställer sig bakom detta remissvar avseende förslaget om flyttning.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande